

בית המשפט העליון

תמצית פסק הדין ברע"פ 3199/20 זייצב נ' מדינת ישראל

תאריך מתן פסק הדין: 12.08.2021

שופטי ההרכב: השופטת ע' ברון; השופט ד' מינץ; השופט י' אלרון

בית המשפט העליון קבע היום כי שוטרים אינם מוסמכים לערוך חיפוש על גופו ובכליו של אדם השווה בשדה התעופה, באופן שרירותי. במקרים שבהם אין חשד קונקרטי לפעילות בלתי חוקית הנשקפת מאותו אדם, ניתן לערוך חיפוש על גופו ובכליו רק לפי נוהל מוגדר אשר יבסס את ההצדקה לעריכת החיפוש, ויבטיח כי הוא נועד לממש את המטרה שנקבעה בחוק.

השופט י' אלרון עמד על כך כי חיפוש על גופו של אדם ובכליו ללא צו שיפוטי, מותנה בקיומו של חשד סביר לכך שאותו אדם מחזיק בחפץ שהוא מושא לחיפוש על ידי המשטרה. לכלל זה נקבעו בחוק חריגים צרים, כמו חיפוש על גופו של אדם בשדה תעופה לצורך קיום הוראות פקודת הסמים, וחיפוש הדרוש כדי לשמור על בטחון הציבור.

לגישת השופט אלרון, הסמכות לביצוע חיפוש מכוח הוראות חוק אלו מוגבלת אך ורק לתכליות שלשמן צוין במפורש כי היא נועדה, ועל המשטרה מוטל הנטל להראות כי החיפוש נחוץ לשם קיומן. בכלל זה, סבור השופט אלרון כי יש להבטיח שהחיפוש יהיה מידתי ויבוצע לפי אמות מידה ברורות, אשר יעוגנו בנוהל, ויתבססו על תשתית עובדתית מינימאלית המלמדת על קשר רציונאלי בינן לבין נחיצות החיפוש; על כך שהיקף החיפושים לא יעלה על הנדרש; וכן על כך שאופן ביצוע החיפוש בכל מקרה ומקרה לא יפגע בפרטיות של אדם מעבר לנדרש. באמצעות אמות המידה אלו, ניתן יהיה להבטיח כי חיפושים לא ייערכו באופן שרירותי ומפלה, אשר יביא לפגיעה נוספת בזכויות יסוד.

בהתאם לכך, לעמדת השופט אלרון על המדינה לפעול להסדרת נהלים אשר ינחו את שוטרי משטרת ישראל בביצוע חיפושים במעברי גבול – וימנעו מהם מלפעול באופן שרירותי. במקרה זה, נקבע כי החיפוש בכליו של המערער נערך באופן שרירותי – ועל כן הוא נעשה שלא כדין. משכך, ובשים לב לנסיבות המקרה, השופט אלרון סבר כי יש לזכות את המבקש מהעבירה שבה הוא הורשע.

השופטת ע' ברון הצטרפה לחוות דעתו של השופט אלרון.

לדבריה, חיפוש שרירותי בניסיון למצוא סם על גופו ובכליו של אדם שנחת בשדה תעופה בישראל, ללא אינדיקציה לחשד כלשהו שהוא נושא עליו סם מסוכן, מהווה פגיעה בפרטיותו ובאוטונומיה של אדם על גופו שלא ניתן להשלים עימה. בוודאי שלא בהיעדר נוהל מסודר לעניין זה.

השופט ד' מינץ חלק על השופט אלרון וסבר כי דין הערעור להידחות.

השופט מינץ ציין כי לנוכח אופייה של תופעת הברחת הסמים הבינלאומית, קיימת חשיבות רבה בעריכת בדיקות אקראיות לקיומם של סמים על גופם או בכליהם של הבאים בשערי שדות התעופה. ביצוע בדיקות אקראיות עשוי לגלות הובלת סמים אסורה, ומהווה גורם מרתיע כלפי העוסקים ביבוא סמים דרך שדות התעופה בעצמם או באמצעות בלדרים שאינם מעוררים חשד. דווקא משום כך, קיימת חשיבות בקביעת נוהל משטרתי, שבהיעדרו ההתמודדות במיגור התופעה לוקה בחסר. עם זאת, השופט מינץ הדגיש כי עמדתו לפיה חשוב לאפשר למשטרה לבצע בדיקות באופן אקראי, אין משמעותה כי המשטרה יכולה לפעול באופן שרירותי או תוך תיוג פסול. לעמדת השופט מינץ, הגם שבעניינו של המערער הפעילה המשטרה את סמכותה בשרירותיות מסוימת, אין בכך כדי להביא לפסילת פירות החיפוש והיה מקום לדחות את הערעור.